

تحول روابط بین الملل و

چشم انداز بیست ساله نظام

جمهوری اسلامی ایران

(گزارش میزگرد ۲)

□ اشاره

میزگرد علمی در موضوع تحول روابط بین الملل و چشم انداز ۲۰ ساله نظام ج.ا.ا با حضور آقایان دکتر متقی، دکتر زندی، دکتر جواد و برخی از صاحب نظران و کارشناسان ارشد مدیریت راهبردی در دانشگاه عالی دفاع ملی برگزار شد که تلخیص آن، ذیلاً مکتوب و به اطلاع خوانندگان محترم می رسد!

□ مقدمه

امروزه کشورها در فضای آناز شیسیم به سر می برند و هر کشوری ممکن است هر لحظه ای تهدید شود و مهمترین وظیفه دولت ها، امنیت سازی است لذا با توجه به موضوع جلسه دو محور اساسی را باید مد نظر قرار دهیم.

۱- سند چشم انداز ۲- تهدیدات، رفتارهای ج.ا.ا باید براساس این دو شاخص تنظیم شود. سند چشم انداز می گوید ایران باید در سال ۱۴۰۴ هـ ش به کشوری توسعه یافته همراه با حفظ هویت اسلامی و انقلابی و الهام بخش برای کشورهای اسلامی تبدیل شود و بتواند روابط خوبی با جامعه بین الملل برقرار کند. برای رسیدن به این هدف الگوهایی وجود دارد که عبارتند از: رشد تکنولوژیک و علم محوری، پرهیز از تشنج در روابط بین الملل، بحران زدایی و مدیریت بحران؛ که هنر مدیریت بین المللی بحران از اهمیت ویژه ای بر خوردار است. در مدیریت بحران، زمینه های تنش برطرف می شود و لذا باید برای افزایش توان ملی از روابط بهره گرفت و قدرت سازی کرد تا بتوان تنش زدایی نموده، از خود دفاع کنیم. ناچاریم اقداماتی انجام دهیم که حضور ملموس و غیر ملموس (نرم افزاری و مجازی) دشمن را خنثی کنیم. امروز جنگ، جنگ سایه ها و اشباح یا جنگ نرم است.

□ دکتر زندی از پژوهشکده مطالعات راهبردی:

ابتدا درباره اصل ۱۵۲ قانون اساسی که درباره نفی وابستگی، ارتباط با همسایگان و نفی سلطه‌گری و سلطه‌پذیری است؛ و همچنین درباره‌سند چشم انداز تو ضیحاتی ارائه داد و ماهیت آن را بیان نموده، سپس ادامه داد:

با این سند دولت باید در چند محور کار کند: ۱- در حوزه سیاست خارجی دولت باید اصل عدالت، صلح و تنش زدایی را که از قانون اساسی و چشم‌انداز نشأت گرفته است، دنبال کند.

۲- رویکرد همکاری‌های منطقه‌ای و جهانی مبتنی بر مبارزه با تروریسم، تقویت چندجانبه‌گرایی و تنش‌زدایی، اعتمادسازی را در پی دارد. تا کنون دولت در چند محور عمل کرده است: سیاست توجه به شرق، افشای هولوکاست، گسترش فناوری هسته‌ای و تلاش برای بیرون‌راندن بیگانگان از منطقه، اعتمادسازی، مبارزه برای محو سلاح‌های کشتار جمعی، مبارزه با تروریسم.

□ برای رسیدن به این اهداف باید چه راه کارهای مهمی را در پیش گرفت؟

چند کار برای انجام این اصول باید انجام داد:

- ۱- آرمان‌ها را تبدیل به واقعیت کنیم. باید ارزش‌های خود را دسته‌بندی کرد، از حالت انتزاعی در آورد و واقعی کرد.
- ۲- به محیط امنیتی توجه کنیم. کشورها هر یک دارای محیط امنیتی خاص خود هستند، که باید به آن توجه کرد.
- ۳- برآورد عینی از واقعیات داشته باشیم. یعنی باید مقررات و شرایط بین‌الملل را که محیط امنیتی ما را مشغول خود داشته است، کاملاً درک کرد و شناخت.
- ۴- ذهنیت تصمیم‌گیران و بازیگران را بررسی کنیم. زیرا این افراد هستند که دارای ذهنیت‌های خاص اند.
- ۵- موقعیت عملیاتی یا اقدامات عملی‌ای که از ائتلاف با کشورها تا جنگ را در بر می‌گیرد، ترسیم کنیم.

جمهوری اسلامی برای رسیدن به اهداف خود باید ائتلافی راهبردی با کشورهای منطقه برقرار کند؛ به نحوی که هیچ‌گونه گسستی را نتوانند در روابط ایجاد کنند و باید رفتارهای راهبردی ما مبتنی بر این اصل باشد. مثلاً جمهوری آذربایجان که دارای شیعیان بیشتری است، رها شده و آمریکا در آن جا پیاده شده است و اسرائیل قرارداد مهمی برای آبیاری زمین‌های جنوب این کشور انجام داده است و طی آن مرزهای ما را شنود می‌کند. پاکستان روابط امنیتی جدی با اسرائیل برقرار کرده و

آمریکا پایگاه های خود را در اطراف ما چیده است. عده ای معتقدند باید ابتدا از تحریک کردن کشورها خودداری کرد. سپس به اندازه کافی که قدرت یافتیم، آن وقت آرمان ها را دنبال کنیم. پیشنهاد می شود جمهوری اسلامی ایران بحث دمکراسی سازی را به عنوان یک رفتار راهبردی برای مقابله با تهدیدات دنبال کند و اقتدار ملی خود را بالا ببرد و این کمترین هزینه را دارد و از محیط پیرامونی و داخلی آمریکا به ویژه از قدرت ایرانیان و مسلمانان آن کشور باید استفاده کرد. در نهایت دو نکته وجود دارد:

۱- مسأله عراق: که بین کردها و اعراب در آینده مسأله وجود دارد، که باید روی آن کار کرد.

۲- مسئله هسته ای: که باید ایران به این قدرت برسد تا بتواند بازدارندگی داشته باشد، این ها دو مسئله مهم پیش روی کشور است.

دکتر جواد، استاد دانشکده امور سیاسی و روابط بین الملل دانشگاه تهران، نیز در رابطه با سند چشم انداز سؤال خود را این گونه مطرح نمود که نقش ایران منطقه ای در قالب این سند چیست؟

آیا می شود چارچوبی برای آن طرح کرد؟

اصول اولیه مدل ایران منطقه ای چیست؟

چند فرضیه برای این سؤال وجود دارد. منطقه آسیای جنوب غربی شامل کشورهای بزرگی چون چین، روسیه و کشورهای خاورمیانه می شود که دارای پتانسیل بزرگ فرهنگی، اقتصادی و... هستند.

سؤال اصلی در طرح ایران منطقه ای این است که:

ایران چگونه در منطقه آسیای جنوب غربی می تواند به قدرت منطقه ای تبدیل شود؟

اگر ایران بخواهد به قدرت بزرگ تبدیل شود، باید در این منطقه ثبات و توازن برقرار کرده و ضوابط رفتاری را اعمال کند؛ همچنین باید بتواند با کشورهای ناسازگار مقابله کند؛ سلسله مراتب کشورها را بپذیرد و توانایی اتحاد با کشورها و ایجاد موقعیت را داشته باشد.

در ادامه، دکتر متقی، از کارشناسان و صاحب نظران شرکت کننده در میز گرد، روش های رسیدن به اهداف سند چشم انداز را استفسار و در قالب تئوریهای روابط بین الملل دسته بندی و تحلیل کرد سپس در ادامه یکی از شرکت کنندگان، پس از ذکر مطالبی درباره تئوری های اقتصادی، بحث خود را بر نگاه اقتصادی دولت قبل و

نقد آن متمرکز ساخت. ایشان درباره نگاه اقتصادی دولت قبلی که معتقد بود، چاره ای جز جذب سرمایه های خارجی و اجرای رهنمودهای اقتصادی دنیای غرب نیست، گفت که این سیاست بر راهبرد پیروی از نظام اقتصادی_سیاسی جهانی تاکید داشت. ایشان گفت: اما یک نگاه درست تر آن است که، در توسعه فناوری سرمایه گذاری کنیم. زیرا قدرت غرب در فناوری آن است و جهان اسلام از این نظر عقب تر است. اما:

□ سؤال این است که آیا غرب کلید هزمونی خود را به جهان اسلام می دهد؟

راه چاره سرمایه گذاری فقط در نیروی انسانی است تا بتوان فناوری بومی تولید کرد. در سال ۱۳۸۲ پروژه N.P (تولید یک خودروی صددرصد داخلی) طی نگاه نخست توسط دولت کنار گذاشته شد؛ با این استدلال که می توان تکنولوژی آن را وارد کرد.

ایشان بیان داشت برای رسیدن به چشم انداز، علاوه بر توسعه فناوری و تکنولوژی، یک نکته اساسی دیگر این است که فناوری را به خط تولید وصل کنیم. یکی از دلایل عقب ماندن شوروی از امریکا این بود که فناوری آنان که در سطح امریکا بود، به خط تولید نرسید و چون خط تولید امریکا (یا صنعت) به دانشگاه ها چشم انداز می داد، از شوروی جلو افتاد. در امریکا چرخه را تنها بخش خصوصی کامل می کند، یعنی بخش خصوصی باید سرمایه تهیه کرده و فناوری را خریداری و در اختیار بگذارد.

دکتر متقی، پس از استماع نقطه نظرات کارشناسان حاضر در جلسه ضمن بیان سؤال این که ما در سند چشم انداز با چه چالش هایی (اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و بین المللی) مواجه ایم؟ این گونه عنوان داشت:

آمریکا فساد اجتماعی کشور را با صرف بودجه ای ۲۰ میلیون دلاری دنبال می کند. به همین منظور برخی از باندهای فساد را در کشور مورد حمایت قرار می دهد؛ البته نیروی انتظامی وظیفه خود می داند و با آن مقابله می کند. پس از بیان نظریات کارشناسی، آقای دکتر زندی عنوان کردند، اشکالی که در مباحث دیده می شود، در کلی گویی است. به عنوان یک نمونه، ما داده و ارقام و آمار نداریم. اساساً تصور من این است که مطالعه در روند راهبردی چیز وسیع و گسترده ای نیست و باید از موارد ریزتر استفاده کرد.

نه با تقابل و نه با وابستگی، بلکه باید با تکیه بر سیاست ملی رفتار کرد. سود و زیان در همه حوزه ها باید مطرح شود. چگونه می توانیم قدرت اول منطقه باشیم،

ولی نتوانیم به پرسش های اطرافمان پاسخ دهیم. به جای این که به مباحث تقابلی بپردازیم، توانمان را بالا ببریم تا در داخل قوی تر شویم. چینی ها معتقدند که امریکا یک ببر خفته است و باید او را از اطراف مورد تهاجم قرار داد، بدون آن که بیدارش کرد.

چشم انداز ۱۴۰۴ صرفاً در پرتو شرایط زیر محقق خواهد شد:

۱- تقابلی به معنای روبرویی نداشته باشیم.

۲- از سیاست تسلطی پرهیز کنیم.

□ متعاقب ایشان دکتر جواد ادامه داد:

آنچه نیاز است، این است که ببینیم در حوزه دانشگاهی برای مدل ادبیات سیاسی موجود، به ویژه در ارتباط با خود سیاست های خارجی، چه کاری صورت گرفته است. در یک نگاه کلی باید گفت کار ملی منسجمی نداریم با این حال یکی از کتاب های خوب که در مورد ایران منطقه ای سخن گفته و حاصل ۱۵-۱۶ سال تدریس است، در سؤال اصلی خود می گوید: در حال حاضر با چه راهکارهایی می توان به یک قدرت منطقه ای تبدیل شد؟ ج.ا.ا. یک کشور با ارزشهای بین المللی است، با ظرفیت خاص و با یک رویکرد و رهیافت هویت محور. از طرفی باید اهداف را به دو دسته تقسیم کرد:

۱- کوتاه مدت

۲- دراز مدت

اگر بخواهیم به اهداف خود برسیم، باید راهبرد ملی را تنظیم کنیم و این راهبرد باید ما را هدفمند کند و ما بتوانیم از مجموع تعارضات به یک نقطه مشترک برسیم.

زمانی بحث منطقه گرایی مطرح است که:

۱- بحث حاکمیت ملی اطراف خود را دقیقاً بشناسیم.

۲- نگاه خود را به غرب دقیق تر متمرکز کنیم.

۳- به تدریج با غرب فلسفی، سیاسی و جغرافیایی آشنا شویم و با آن طوری رفتار کنیم که به ما ضربه نزند و رشد سیاسی و اقتصادی ما را تضمین کند.

۴- در جهت تحولات بین المللی حرکت کنیم.

۵- نسبت به سطوح رقابت دقیق شویم.

۶- یک سیاست خارجی منطقه ای منسجم را طراحی کنیم و حتماً باید در حوزه دانشگاهی و حوزه اجتماعی آن را خوب پیش ببریم. محور اصلی این است که از سال

۱۴۰۴ قدرت منطقه ای باشیم.

باید ائتلاف داشته و با اطراف هماهنگ شویم. و باید اطراف ما با ما هماهنگ باشد و هر چقدر پیرامون، هماهنگ باشد، حرکت ما به سوی تحقق اهداف چشم انداز. موفق تر خواهد بود. کشوری که می خواهد در سطح بین المللی موفق باشد، باید حوزه های پیرامون را با خود هماهنگ کند.

در پایان این میز گرد، نتیجه نهائی در موضوع جایگاه تعامل منطقه ای در سند چشم انداز به شرح ذیل عنوان شد:

۱- شناخت عمیق مبانی فکری، فرهنگی و اقتصادی غرب برای اتخاذ راهبرد مناسب در مواجهه با تهدیدات آن.

۲- ضرورت توجه به طرح ریزی راهبرد های سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی مناسب برای تحقق سند چشم انداز

۳- اتخاذ سیاست تعاملی با کشورها به ویژه کشورهای پیرامونی و تلاش برای تشکیل یک اتحادیه سیاسی، اقتصادی و امنیتی منطقه ای.

۴- پرهیز و عدم پیش دستی در مواجهه مستقیم و نظامی با غرب به منظور مصون ماندن از آسیب هایی که تحقق سند چشم انداز را به خطر خواهد افکند.

۵- تأکید بر تقویت بنیان های فکری، علمی و اقتصادی کشور و توجه به نخبگان و نیروی انسانی مولد اندیشه و فکر.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

راهنمای تهیه و ارسال مقاله‌های علمی پژوهشی

فصلنامه مطالعات دفاعی استراتژیک دانشگاه عالی دفاع ملی ستاد کل نیروهای مسلح به منظور ارائه تازه‌ترین نظریه‌ها و یافته‌های علمی در حوزه‌های علوم دفاعی، امنیت ملی و مدیریت استراتژیک و همچنین به منظور تبادل و نشر افکار و اندیشه‌های بدیع، از اندیشمندان، صاحب نظران، دانش پژوهان، کارشناسان و دانشجویان مقطع دکتری دعوت می‌نماید تا با مدنظر قرار دادن نکات زیر، دانسته‌ها و یافته‌های خود را در قالب مقالات علمی- پژوهشی برای چاپ و انتشار در فصلنامه دانشگاه به آدرس اعلان شده ارسال نمایند:

□ راهنمای تهیه مقاله:

- ۱- مقاله در محیط نرم افزاری word 2000، (حاشیه از بالا ۲/۷، پایین ۷/۵۹، چپ ۴ و راست ۵ سانتی متر) در حدود ۲۰ صفحه روی کاغذ A4 تایپ شود و چهار نسخه از مقاله به همراه دیسکت (فایل pdf&word)، به آدرس فصلنامه ارسال شود.
- ۲- مقاله‌های ارسالی باید دارای بخش‌های زیر باشد:
 - ۲-۱- صفحه‌ی اول مقاله شامل: عنوان کامل مقاله، چکیده‌ی مقاله به زبان فارسی که نشان دهنده مسأله مورد بحث در مقاله، هدف آن، روش تحقیق و نتیجه‌گیری، مجموعاً حدود ۲۰۰ کلمه، همراه با واژه‌های کلیدی (حداکثر ۵ واژه)، نام نویسنده یا نویسندگان (نام نویسنده‌ی عهده‌دار مکاتبات با علامت ستاره مشخص شود)، رتبه‌ی علمی، نام مؤسسه، دانشگاه و یا محل اشتغال، نشانی کامل نویسنده‌ی عهده‌دار مکاتبات شامل: نشانی پستی، شماره تلفن، نمابر و پست الکترونیکی.
 - ۲-۲- صفحه‌ی دوم تا انتهای مقاله شامل مقدمه و متن که در آن به بحث و بررسی درباره‌ی مسأله و اهمیت آن، مروری بر پیشینه‌ی موضوع، پرسش‌ها، یا فرضیه‌های پژوهش، روش تحقیق، فنون تجزیه و تحلیل اطلاعات و یافته‌های پژوهش پرداخته می‌شود و پس از نتیجه‌گیری و ارزیابی پیشنهادها در انتهای مقاله فهرست منابع و مأخذ آورده می‌شود.
 - ۲-۳- چکیده انگلیسی مقاله که بر روی صفحه‌ای جداگانه همراه با عنوان مقاله، نام نویسنده یا نویسندگان، رتبه علمی آنها، مؤسسه، دانشگاه یا محل اشتغال، ارسال می‌شود.
- ۳- ارجاعات در متن مقاله انجام می‌گیرد. برای این کار باید شماره مرجع در فهرست منابع مقاله و شماره صفحه مورد ارجاع در میان دو قلاب ذکر شود. این دو شماره با دو نقطه از هم جدا می‌شوند. [شماره صفحه: شماره مرجع]
- ۳-۱- در تمام ارجاعات از اعداد فارسی استفاده می‌شود [۹:۲۱۴].
- ۳-۲- استناد به متن کتب مقدس (قرآن، تورات، انجیل و...) و قوانین موضوعه در میان قلاب و بر اساس تقسیمات یا شماره‌های خاص آنها صورت می‌گیرد. [۲۱۴:بقره] [آماده ۸۶، بند ۳]
۴. یادداشت‌های نویسنده یا مترجم و توضیحات اضافی در پاورقی آورده می‌شود.
۵. معادله‌های واژگان فارسی یا زبان‌های دیگر در متن و بین دو کمان ذکر می‌شود.
- ۶- در پایان مقاله، منابع مورد استفاده در متن مقاله به ترتیب شماره‌ای که در داخل متن آمده، به شرح زیر آورده شود:
 - ۱-۶- کتاب: نام خانوادگی، نام. (سال انتشار)/ نام کتاب با حروف ایتالیک، نام مترجم، محل انتشار، نام انتشارات.

- ۲-۶- مقاله: نام خانوادگی، نام نویسنده. (تاریخ انتشار). "عنوان مقاله داخل گیومه" نام نشریه با حروف ایتالیک؛ دوره (جلد)، محل انتشار.
- ۳-۶- موارد بدون نام، بدون تاریخ یا بدون محل نشر به ترتیب با عبارت: بی‌نا، بی‌تا و بی‌جا مشخص می‌گردد.
- ۴-۶- اگر کتابی دارای چند مجلد باشد تنها مجلداتی که بدان‌ها ارجاع شده فهرست خواهد شد؛ اما اگر مجلدات مختلف مورد ارجاع باشند باید مشخصات هر یک جداگانه فهرست شود.
- ۵-۶- بین شماره‌های مجلدات یا چاپ‌های یک اثر در فهرست منابع نباید فاصله باشد.
- ۶-۶- در فهرست منابع به ترتیب، ابتدا منابع فارسی سپس منابع عربی و پس از آن منابع انگلیسی، فرانسوی و آلمانی... ذکر می‌شود.
- ۷-۶- مؤلف می‌تواند منابعی را که در مقاله به‌طور مستقیم مورد ارجاع نبوده، اما در تهیه مقاله استفاده شده است، تحت عنوان کتاب شناسی پس از فهرست منابع ذکر کند.
- ۸-۶- در مورد گزارش‌ها و سایر منابع نیز اطلاعات کافی و کامل ارائه شود.
- ۷- مقاله‌رسانی نباید در مجله‌های فارسی زبان داخل و خارج کشور چاپ شده باشد. همچنین نباید به صورت همزمان به مجله‌ی دیگر ارسال شده باشد.
- ۸- مجله از نشر مطلب با نام‌های غیره واقعی معذور است. لذا لازم است تصویر مدرک معتبری که حاکی از هویت واقعی ارسال کننده باشد ضمیمه مقاله گردد.
- ۹- درجه علمی یا مدرک تحصیلی نویسنده تنها پس از احراز، در مجله درج خواهد شد. بدین منظور فرد می‌تواند تصویر آخرین مدرک یا حکم درجه علمی خود را به همراه مقاله ارسال کند و مسئولیت آن با خود نویسنده می‌باشد.
- ۱۰- مقالات دانشجویان کارشناسی ارشد و مقالات برگرفته شده از پایان نامه‌های کارشناسی ارشد و دکتری تنها با تأیید آن توسط استاد راهنما پذیرفته می‌شود.
- ۱۱- فصلنامه در ویرایش مقاله‌ها، بدون تغییر در محتوای آن آزاد است.
- ۱۲- فصلنامه از پذیرش مقالاتی که موارد شکلی و ساختاری آورده شده در این راهنما در آن‌ها رعایت نشده باشد معذور است.
- ۱۳- مقالات رسیده عودت داده نمی‌شود.
- **چگونگی تدوین "معرفی یا نقد کتاب، پژوهش یا پایان نامه ها":**
- ۱- حجم نقد از ۷ صفحه‌ی A4 بیشتر نباشد (هر صفحه ۲۵۰-۲۰۰ کلمه با قلم لوتوس ۱۳).
- ۲- معرفی کتاب یا پژوهش نباید بیش از یک چهارم آن را به خود اختصاص دهد.
- ۳- اولویت فصلنامه برای درج، معرفی یا نقد با کتب لاتین (انگلیسی)، گزارش پژوهش‌های میدانی و پایان نامه‌های دکتری می‌باشد.
- ۴- در نقد کتاب‌ها و نوشته‌ها رعایت سه گونه نقد ذیل ضروری است:
- الف) نقد شکلی: شامل کاستی‌های چاپ، چارچوب، فصل‌بندی و سازماندهی مطالب.
- ب) نقد روشی: شامل بررسی متدها، ابزارها، شاخص سازی، فرضیه‌ها، نمونه گیری و....
- ج) نقد محتوایی: در این بخش میزان توفیق یا عدم توفیق نویسنده، در دست یابی به اهداف و یافته‌های مورد نظر نویسنده، مورد نقد قرار می‌گیرد.
- ۵- معرفی و نقد با نرم افزار word حروف چینی شده باشد (پس از پذیرش نقد، ارسال دیسکت آن ضروری است).